การแปรของภาษายองของบุคคลสามระดับอายุที่พูดสื่อสารกันในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน[1]

จรรยาลักษณ์ คันธะวงศ์
ผกาศรี เย็นบุตร
วรรณกานต์ ลิขิตรัตนพร

Abstract

The purposes of this study are to describe analytically lexical variation of the Yong dialect and compare the use of lexicon across three generations of Yong speakers. The findings reveal Yong variations in three aspects: phonological, lexical, and semantic. Phonological variation is influenced by similar phonemes that affect vowel and tone variations, dissimilation, and assimilation. This type of variation causes phonological speed and stress that affect either the loss or addition of phonemes including the changing word positions. Lexical variation is caused by the integration of new words used in Bangkok and other regions with Yong words that results in the loss of Yong lexicon. The formation of compounds, synonyms, and reduplicated words including words adopted from other dialects also yields new Yong lexicon. Semantic variation is concerned with widening rather than narrowing meanings.

---

[1]บทความนี้สรุปจากปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตเรื่อง วิเคราะห์การใช้คำศัพท์ภาษายองของบุคคลสามระดับอายุ ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2553

บทนำ

ภาษายองถือว่าเป็นกลุ่มภาษาย่อยที่ใช้มากที่สุดในบรรดาภาษาย่อยอื่นๆ ที่ใช้ในจังหวัดลำพูน และคนยองจะตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นในเขตอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอแม่ทา ตามลำดับ ภาษายองเป็นภาษาที่มีลักษณะแตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งเรื่องเสียงและคำ ในปัจจุบันการใช้ภาษายองเพื่อสื่อสารของชาวยองอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ของคนยองแต่ละวัยแตกต่างกัน นอกจากนั้นคำศัพท์บางคำมีผู้ใช้น้อยลง โดยเฉพาะคำศัพท์ที่ผู้สูงอายุใช้ เช่น คำว่า /pit^{1}/ ที่แปลว่า ดินสอ หรือ /poŋ^{3}/ ที่แปลว่า หน้าต่าง กลายเป็นคำศัพท์เก่าที่กำลังจะหายไปจากภาษายอง ในขณะเดียวกันมีคำศัพท์ใหม่เพิ่มมากขึ้น

ความแตกต่างที่มีอยู่ในภาษาเดียวกันเป็นลักษณะของ “การแปรภาษา” กล่าวคือ ภาษาอาจแปรหรือแตกต่างตามกาลเวลา (ปราณี กุลละวณิชย์; และคณะ. 2532: 15) การแปรตามกาลเวลานี้เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงของภาษา” ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยต่างๆ ตามคุณสมบัติของผู้พูด เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ชาติพันธุ์ ชนชั้นทางสังคม และถิ่นที่อยู่อาศัย อาจกล่าวได้ว่า การที่ภาษาแปรไปตามผู้พูดนั้น ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา ในจำนวนรูปภาษาที่หลากหลาย เมื่อกาลเวลาผ่านไปจะมีบางรูปที่คงที่อยู่ และบางรูปที่หายไป หรือเลิกใช้ในสังคม ดังนั้นจึงถือว่าการแปรของภาษาเป็นจุดเริ่มแรกของการเปลี่ยนแปลงของภาษา

อำเภอป่าซางมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆ ซึ่งใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารดังต่อไปนี้คือ ทิศเหนือติดต่อกับพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ชาวบ้านอำเภอนี้ใช้ภาษาถิ่นเชียงใหม่ ทิศใต้ติดต่อกับพื้นที่อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ชาวบ้านอำเภอนี้ใช้ภาษาถิ่นลำพูน และภาษายอง ทิศตะวันออกติดต่อกับพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ชาวบ้านใช้ภาษาถิ่นเชียงใหม่ ภาษาถิ่นลำพูน และภาษายอง ทิศตะวันตกติดต่อกับพื้นที่อำเภอบ้านโฮ่ง และกิ่งเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ชาวบ้านใช้ภาษาถิ่นลำพูน และภาษายอง

การติดต่อสื่อสารกับคนในท้องถิ่นต่างๆ ที่ใช้ภาษาถิ่นเชียงใหม่ ภาษาถิ่นลำพูน ภาษาลื้อ ภาษาปะกากะญอ ภาษายอง และภาษาโพร่งในจังหวัดลำพูน (เพ็ญจันทร์ พันธ์ฤกษ์. 2547) ดังกล่าว ทำให้ภาษายองที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนยอง อำเภอป่าซาง มีการเปลี่ยนแปลง คนยองอำเภอป่าซางยังเห็นความจำเป็นของการใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวันจึงนิยมสอนบุตรหลานของตนพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากขึ้น ทำให้เด็กคนยองอำเภอป่าซางบางคนไม่สามารถพูดภาษายองได้ ทั้งๆ ที่เป็นคนยองโดยกำเนิด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษายองในจังหวัดลำพูนพบว่ามีผู้ศึกษาวิจัยด้านระบบเสียงไว้แล้วได้แก่ งานวิจัยของเรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2521) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษายองที่บ้านฉางข้าวน้อยใต้ ตำบลป่าซาง จังหวัดลำพูน และงานวิจัยของวิสุทธิระ เนียมนาค (2528) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษายองซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน: การศึกษาเปรียบเทียบแบบร่วมสมัย ส่วนในเรื่องของการใช้คำศัพท์ภาษายองยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาวิจัยไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยการแปรของภาษายองของบุคคลสามระดับอายุในอำเภอป่าซางจังหวัดลำพูนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ภาษายองที่บุคคลทั้งสามระดับอายุใช้ในการสื่อสาร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์การแปรของภาษายองของบุคคลสามระดับอายุ ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบลักษณะการแปรของคำศัพท์ภาษายองที่ใช้ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวรรณกรรมของคนยอง
3. เป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นข้อมูลเรื่องการใช้คำศัพท์ภาษายอง
4. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาภาษายองในเชิงภาษาศาสตร์ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาษายองจากผู้พูดภาษายองซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งเรียกตัวเองว่า “คนยอง” และเรียกภาษาของตนเองว่า “ภาษายอง” และเลือกอำเภอป่าซางเพราะมีการตั้งถิ่นฐานประชากรที่หนาแน่นและไม่มีการเคลื่อนย้ายของประชากรเหมือนอำเภอเมืองซึ่งเป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรม
2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะคำศัพท์ภาษายองที่พูดในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลป่าซาง ตำบลม่วงน้อย ตำบลแม่แรง ตำบลบ้านเรือน ตำบลท่าตุ้ม ตำบลนครเจดีย์ ตำบลน้ำดิบ ตำบลมะกอก (อัมพวรรณ บุญเกิด. 2548: สัมภาษณ์)
3. ผู้บอกภาษาคัดเลือกจากทุกตำบลในเขตอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำนวน 8 ตำบล ตำบลละ 3 คน 3 ระดับอายุ ได้แก่

ระดับอายุที่ 1	วัยสูงอายุ	อายุ 55 ปีขึ้นไป	จำนวน 8 คน
ระดับอายุที่ 2	วัยกลางคน	อายุ 35 - 45 ปี	จำนวน 8 คน
ระดับอายุที่ 3	วัยหนุ่มสาว	อายุ 15 - 25 ปี	จำนวน 8 คน
			รวม 24 คน

4. คำศัพท์ที่นำมาใช้เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษายอง อำเภอป่าซาง ผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์จากรายการคำศัพท์ในงานวิจัยภาษาถิ่นและคำศัพท์ที่ผู้บอกภาษายองใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งสิ้น 750 หน่วยอรรถ และนำคำศัพท์ที่ได้มาจำแนกชนิดของคำตามพจนานุกรมภาษาล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ของอุดม รุ่งเรืองศรี (2543) ได้เป็น คำนาม 474 หน่วยอรรถ คำกริยา 183 หน่วยอรรถ คำวิเศษณ์ 78 หน่วยอรรถ คำสรรพนามและคำแสดงคำถาม 15 หน่วยอรรถ

นิยามศัพท์เฉพาะ

หน่วยอรรถ หมายถึง หน่วยทางภาษาที่ประกอบด้วยเสียงและความหมาย สามารถเรียกอีกอย่างได้ว่า คำศัพท์

ศัพท์แปร หมายถึง ศัพท์ที่มีใช้อยู่เดิมในภาษายอง แต่มีรูปแตกต่างกันอาจใช้แทนได้ตั้งแต่ 2 ศัพท์ขึ้นไป ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดตัวเลขกำกับไว้เพื่อให้ทราบจำนวนศัพท์แปรที่ใช้ เช่น ศัพท์แปร 2 หมายถึง จำนวนคำศัพท์ที่ใช้ในความหมายเดียวกัน มี 2 ศัพท์ ดังตัวอย่าง

	ระดับอายุที่ 1	ระดับอายุที่ 2	ระดับอายุที่ 3
“มะเฟือง”	1. [ba^3 $fəŋ^2$]	[ba^3 $fəŋ^2$]	[ba^3 $fəŋ^2$]
	2. [ma^3 $fəŋ^2$]	[ma^3 $fəŋ^2$]	[ma^6 $fəŋ^2$]

ในคำศัพท์ที่มีความหมายว่า “มะเฟือง” คนยองมีศัพท์ที่ใช้จำนวน 2 ศัพท์ คือ [ba^3 $fəŋ^2$] และ [ma^3 $fəŋ^2$] โดยศัพท์ทั้งสองนี้ถือว่าเป็นคนละศัพท์ ดังนั้น “มะเฟือง” จึงมีศัพท์ที่ใช้ในความหมายเดียวกันอยู่จำนวน 2 ศัพท์ และเรียกว่าเป็นศัพท์แปร 2 ศัพท์

คำดั้งเดิม หมายถึง ศัพท์แปรที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้ อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน และไม่ใช่ศัพท์แปรที่ยืมมาจากภาษากรุงเทพฯ และภาษาถิ่นอื่น

คำถิ่นอื่น หมายถึง ศัพท์แปรที่ยืมมาจากภาษากรุงเทพฯ และภาษาถิ่นอื่นมาใช้

→ หมายถึง การแปรของภาษา ผู้วิจัยจะใช้แสดงการวิเคราะห์คำศัพท์ตามลักษณะการแปรของภาษายองทั้งด้านเสียง คำศัพท์ และความหมาย

~ หมายถึง รูปแปรของศัพท์แปรเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยจะถือว่าเป็นศัพท์เดียวกัน ไม่ใช่คนละศัพท์ในการนับจำนวนศัพท์แปรในแต่ละหน่วยอรรถ โดยคำศัพท์ที่ผู้วิจัยใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารูปแปรของคำศัพท์เดียวกันหรือไม่นั้นผู้วิจัยกำหนดให้คำศัพท์ของระดับอายุที่1ซึ่งเป็นคำศัพท์ดั้งเดิมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ตัวอย่าง	ระดับอายุที่ 1	ระดับอายุที่ 2	ระดับอายุที่ 3
“ตะไคร้”	[cak^{6} xaj^{2}]	[cak^{6} xaj^{2}]	[cak^{6} xaj^{2}]
	~[ca^{6} xaj^{2}	-	~[ca^{6} xaj^{2}]
	~[$ca{:}k^{6}$ xaj^{2}]	-	~[$ca{:}k^{6}$ xaj^{2}]

หน่วยอรรถ “ตะไคร้” มีศัพท์แปรจำนวน 1 ศัพท์แปร คือ [cak^{6} xaj^{2}] ส่วนคำศัพท์ ~[ca^{6} xaj^{2}] และ ~[$ca{:}k^{6}$ xaj^{2}] เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน คือ [cak^{6} xaj^{2}]

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอป่าซาง

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (2548: 1-12) จัดทำบรรยายสรุป อำเภอป่าซางไว้ จากข้อมูลดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

1.1 ที่ตั้ง อำเภอป่าซางตั้งอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดลำพูน มีระยะทางห่างประมาณ 11 กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางพหลโยธินสู่ภาคเหนือถึงจังหวัดลำพูนประมาณ 670 กิโลเมตร และใช้เส้นทางหลวงแผ่นดิน ลำพูน-ลี้ (หมายเลข 106) จากอำเภอเมืองลำพูนอีก 11 กิโลเมตรถึงอำเภอป่าซาง

1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองและอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านโฮ่ง และกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

1.3 ลักษณะภูมิศาสตร์ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีภูเขาเตี้ยๆ กระจายอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอ ในเขตตำบลนครเจดีย์และตำบลมะกอก พื้นที่อำเภอมีทั้งหมด 293.30 ตารางกิโลเมตร หรือ 183,500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.50 ของพื้นที่จังหวัดลำพูน แยกเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา 100.67 ตารางกิโลเมตร หรือ 63,921ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.29 ของพื้นที่อำเภอ มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่อำเภอ ที่เหลือเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ มีแม่น้ำสายหลักที่สำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำกวง และแม่น้ำทา

1.4 การปกครอง อำเภอป่าซาง จัดเป็นอำเภอชั้นสอง แบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 88 หมู่บ้าน มีเทศบาลตำบล 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลป่าซาง เทศบาลตำบลม่วงน้อย และเทศบาลตำบลแม่แรง มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ อบต.บ้านเรือน อบต.ท่าตุ้ม อบต.นครเจดีย์ อบต.น้ำดิบ และอบต.มะกอก

1.5 ประชากร อำเภอป่าซางมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 44,302 คน แยกเป็นชาย 21,722 คน หญิง 22,580 คน ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองเชื้อสายยอง ซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ปัจจุบันมีคนอพยพจากภาคอื่นและคนเชื้อชาติจีนเข้ามาอยู่อาศัย แต่ชาวอำเภอป่าซางก็ยังคงมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภาษายองเอาไว้อย่างเหนียวแน่น การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจะหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคมและบริเวณริมน้ำสายต่างๆ โดยเฉพาะตำบลป่าซาง ตำบลปากบ่อง ตำบลบ้านเรือน ตำบลม่วงน้อย ฯลฯ

1.6 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 85 ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ การปศุสัตว์ การประมง การทำไร่นาสวนผสม นอกเหนือจากนั้น ได้แก่ การค้าขาย การทำหัตถกรรมทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้าประเภทต่างๆ ซึ่งส่วนมากจะทำในรูปอุตสาหกรรมครัวเรือนหรือขายส่ง นอกจากนั้นมีการรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและรับจ้างทั่วไป

2. ประวัติศาสตร์การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวยองในจังหวัดลำพูน

แสวง มาละแซม (2540: 57ะ98) กล่าวถึง เมืองยองและการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนยองในจังหวัดลำพูน ว่า เมืองยอง เป็นเมืองชายขอบติดชายแดนระหว่างพม่ากับจีน ที่ตั้งจึงอยู่ระหว่างศูนย์อำนาจใหญ่ เช่น พม่า จีน เชียงรุ่ง เชียงตุง เชียงแสน เชียงใหม่ และหลวงพระบาง ทำให้เมืองยองในฐานะเมืองชายขอบมีความสัมพันธ์กับพม่าในการสนับสนุนกำลังคนในยามสงคราม และการส่งส่วยหรือบรรณาการมากกว่าที่จะถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย

หลังจากพม่าหมดอำนาจและอิทธิพลไปจากดินแดนต่างๆ ในเขตวัฒนธรรมไทลื้อ - ไทยวน ตั้งแต่ในราวปี พ.ศ. 2317 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ธนบุรีและกรุงเทพฯ เริ่มฟื้นตัวจากการทำสงครามกับพม่าและได้ให้การสนับสนุนผู้นำท้องถิ่น เช่น พญาจ่าบ้านและพญากาวิละให้ขจัดอิทธิพลของพม่าออกไปจากดินแดนล้านนา ซึ่งมีอำนาจและปกครองบริเวณแถบนี้เป็นเวลาถึง 200 กว่าปี (พ.ศ. 2101 - 2317) ขณะที่พม่ามีอิทธิพลเหนือดินแดนล้านนา โดยใช้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางนั้น บ้านเมืองในแถบนี้ได้รับความเสียหาย ผู้คนล้มตายหลบลี้หนีภัยไปในที่ต่างๆ การฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งนั้นต้องอาศัยกำลังพลเป็นจำนวนมาก เมื่อพญากาวิละเข้ามาตั้งมั่นในเขตที่ราบเชียงใหม่ ลำพูน จึงได้ดำเนินนโยบายรวบรวมผู้คนจากที่ต่างๆ มาตั้งถิ่นฐานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยเฉพาะดินแดนทางตอนบน เพื่อเป็นการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่และเมืองลำพูนขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

จากการที่กลุ่มคนยองเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม โดยทำให้จำนวนพลเมืองในเมืองยองมีจำนวนลดลง และเมืองลำพูนมีจำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเจ้ากาวิละ ที่ต้องการฟื้นฟูเมืองลำพูนขึ้นมาให้ทำให้หน้าที่สนับสนุน เมืองเชียงใหม่ด้านกำลังคนทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ในระยะต่อมาชุมชนและหมู่บ้านต่างๆ ของคนยองได้ขยายและกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเมืองลำพูน จนกระทั่งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 คนยองในเมืองลำพูนจึงได้รับการนับให้เป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองชาวสยาม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ภาษายองซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สำรวจแหล่งที่ใช้ภาษายอง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
3. เตรียมการ และการเลือกคำ รวมทั้งสิ้น 750 คำ โดยจำแนกออกเป็นชนิดตามหน้าที่ของคำ คือ คำนาม 474 คำ คำกริยา 183 คำ คำวิเศษณ์ 78 คำ คำสรรพนามและคำแสดงคำถาม 15 คำ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แยกคำนามและคำกริยาออกเป็นกลุ่มคำประเภทต่างๆ
4. คัดเลือกผู้บอกภาษาตามคุณสมบัติที่กำหนด
5. เก็บข้อมูลภาคสนาม ในช่วงระยะเวลา 3 เดือน (เดือนเมษายน - มิถุนายน 2552)
6. บันทึกข้อมูลลงในบัญชีตารางคำที่ประกอบด้วยคำศัพท์ในแต่ละหมวดหน่วยอรรถในภาษาไทยกลาง ชื่อผู้บอกภาษา ชุมชน และระดับอายุด้วยเครื่องบันทึกเสียงระบบ Digital ชนิด file mp. 3 ไปพร้อมกับการสัมภาษณ์โดยใช้ระบบสัทอักษรจากงานวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษายองซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน ของวิสุทธิระ เนียมนาค (2528)

ตารางที่ 1 แสดงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษายองของ วิสุทธิระ เนียมนาค (2528)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 [35]	ว.3 [14]	ว.5 [31?]	ว.3 [14]	ว.1 [55]
2	ว.1 [35]	ว.3 [14]	ว.5 [31?]	ว.3 [14]	ว.1 [55]
3	ว.2 [343 ก][332]	ว.3 [14]	ว.5 [31?]	ว.3 [14]	ว.1 [55]
4	ว.2 [343 ก][332]	ว.4 [11] [21] [22]	ว.6 [51?]	ว.4 [11] [21] [22]	ว.4 [11] [21] 22]

จากตารางข้างต้นอธิบายระบบเสียงวรรณยุกต์ที่ใช้บันทึกข้อมูลในงานวิจัยได้ดังนี้

1. แถวที่ 1 ทั้งหมด เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรสูง (เป็นอักษรสูงมี 11 ตัว ได้แก่ อักษร ข ฃ ฉ ฐ ผ ฝ ศ ษ ส และ ห)

2. แถวที่ 2 ทั้งหมด เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง ที่เป็นเสียงไม่ก้อง (เป็นอักษรกลางที่เป็นเสียงไม่ก้อง มี 6 ตัว ได้แก่ อักษร ก จ ด ฎ ฏ และ ต)

3. แถวที่ 3 ทั้งหมด เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลางที่เป็นเสียงก้อง (เป็นอักษร ที่เป็นเสียงก้อง มี 3 ตัว ได้แก่ บ ป และ อ)

4. แถวที่ 4 ทั้งหมด เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรต่ำ (เป็นอักษรต่ำ มี 24 ตัว แบ่งเป็นอักษรต่ำคู่ 14 ตัว ได้แก่ ค ฅ ฆ ช ซ ฌ ฑ ธ พ ฟ ภ และ ฮ อักษรต่ำเดี่ยว 10 ตัว ได้แก่ ง ญ น ณ ม ย ร ล ว และ ฬ)

5. ช่อง A, B, C เป็นคำเป็น (คำเป็นได้แก่คำที่ประสมด้วยสระเสียงยาวที่ไม่มีตัวตัวสะกด หรือมีตัวสะกดในแม่กง กน กม เกย เกอว)

6. ช่อง A (A1 - A4) เป็นคำเป็นที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ

7. ช่อง B (B1 - B4) เป็นคำเป็นที่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ

8. ช่อง C (C1 - C4) เป็นคำเป็นที่มีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ

9. ช่อง DS เป็นคำตายที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นและไม่มีตัวสะกด หรือมีตัวสะกดในแม่กก แม่กด และแม่กบ

10. ช่อง DL เป็นคำตายที่ประสมด้วยสระเสียงยาวและมีตัวสะกดในแม่กก แม่กด และแม่กบ

เสียงวรรณยุกต์ทั้งหมดมีจำนวน 6 หน่วยเสียง การปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ย่อยในแต่ละหน่วยเสียงมีรายละเอียด ดังนี้

ว.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีมีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียงปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสับหลีก คือ [35] และ [55] เสียง [35] คือ เสียงวรรณยุกต์กลาง - ขึ้นถึงสูง คือระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 3 แล้วระดับเสียงจะเลื่อนขึ้นจนจบพยางค์ที่ระดับ ปรากฏในพยางค์เป็น (ช่องวรรณยุกต์ A_{12}) ส่วนเสียง [55] ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น (ช่องวรรณยุกต์ DS_{123})

ว.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียงคือ [343 ก] และ [332] เสียงวรรณยุกต์ทั้งสองนี้ปรากฏในลักษณะแปรอิสระในพยางค์เป็น (ช่องวรรณยุกต์ A_{34}) เสียง [343 ก] คือวรรณยุกต์กลาง-ขึ้นถึงกลางค่อนข้างสูง-ตกถึงกลาง ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของสียงวรรณยุกต์ยู่ที่ระดับ 3 แล้วเลื่อนสูงขึ้นถึงระดับ 4 ก่อนจบพยางค์เล็กน้อย แล้วตกลงมาที่ระดับ 3 อย่างรวดเร็วในตอนจบพยางค์ เสียง [332] คือ วรรณยุกต์ระดับตก หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงคงที่ช่วงหนึ่ง และตกลงมาเล็กน้อยในตอนก่อนจบพยางค์ ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 3 ระดับเสียงจะคงที่ไปจนก่อนจบพยางค์เล็กน้อย จากนั้นระดับเสียงจะตกลงมาที่ระดับ 2 ในตอนจบพยางค์

ว.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงวรรณยุกต์ 1 เสียง คือ [14] ปรากฏในพยางค์เป็น (ช่องวรรณยุกต์ B_{123}) และพยางค์ตายสระเสียงยาว (ช่องวรรณยุกต์ DL_{123}) เสียง [14] คือวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้นถึงกลางค่อนข้างสูง ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 1 แล้วสูงขึ้นจนจบพยางค์ที่ระดับ 4

ว.4 มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 3 เสียง ได้แก่ [11] , [21] และ [22] เสียง [11] และ [22] ปรากฏในลักษณะแปรอิสระในพยางค์เป็น (ช่องวรรณยุกต์ DS_4) ส่วนเสียง [21] ปรากฏแปรอิสระกับเสียง [11] และ [22] เสียง [11] คือวรรณยุกต์ต่ำ-ระดับ ระดับเสียงวรรณยุกต์ที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 1 แล้วระดับเสียงจะคงที่ไปจนจบพยางค์ เสียง [21] คือวรรณยุกต์กลางค่อนข้างต่ำ-ตก ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 2 แล้วเลื่อนต่ำลงจนจบพยางค์ที่ระดับ 1 เสียง [22] คือวรรณยุกต์กลางค่อนข้างต่ำ-ระดับ ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 1 แล้วระดับเสียงจะคงที่ไปจนจบพยางค์

ว.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงวรรณยุกต์ 1 เสียง คือ [31?] ปรากฏในพยางค์เป็น (ช่องวรรณยุกต์ C_{123})

ว.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงวรรณยุกต์ 1 เสียง คือ [51?] ปรากฏในพยางค์เป็น (ช่องวรรณยุกต์ C_4) เสียง [51?] คือวรรณยุกต์สูง-ตกถึงต่ำ-เสียงกักที่เส้นเสียง ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 5 แล้วระดับเสียงเลื่อนต่ำลงจนถึงระดับ 1 และจบลงด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. นำคำที่ปรากฏมาพิจารณาตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาแยกศัพท์แปร

2. การพิจารณาการแปรของภาษารูปแปรของศัพท์เดียวกัน

ข. พิจารณาการแปรของภาษาในด้านเสียง คำศัพท์และความหมาย

ค. เปรียบเทียบการใช้คำของคนยองสามระดับอายุ

8. เรียบเรียงผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้คำของคนยองสามระดับอายุ จากผู้บอกภาษายองทั้งหมด 24 คนใน 62 หมู่บ้าน ที่อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า คำศัพท์ที่ผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มใช้ มีลักษณะการแปรของภาษา 3 ประการดังนี้

1. การแปรด้านเสียง (Phonological variation) หมายถึง การที่เสียงมากกว่าหนึ่งเสียงในภาษายองมีการแทนที่กันได้ โดยความหมายของคำยังคงเดิม การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเสียงในภาษายองมีหลายรูปแบบ ซึ่งแบ่งเป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ 10 ลักษณะ ดังนี้คือ

1.1 การแปรสัทลักษณะของเสียงสระ (Vowel variation)

เสียงสระที่จัดให้เป็นรูปแปรของศัพท์แปรเดียวกันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 การแปรเสียงสระเดี่ยว มีลักษณะที่แตกต่างกัน เป็น 4 ลักษณะ คือ

1.1.1.1 การแปรเสียงสระเดี่ยวซึ่งแตกต่างที่ความสั้นยาวของเสียงสระ

[a] → [a:]

"วานซืน" [wan^2 $sɨ:n^2$] → [$wa:n^2$ $sɨ:n^2$]

[i] → [i:]

"วันนี้" [wan^2 $niʔ^4$] → [wan^2 $ni:^6$]

1.1.1.2 การแปรเสียงสระเดี่ยวซึ่งแตกต่างที่ระดับของลิ้น

การแปรเสียงเสียงสระหน้า ระดับสูง ไม่ห่อริมฝีปาก กับ สระหน้า ระดับกลาง ไม่ห่อริมฝีปาก ได้แก่ [i] → [e]

"วุ้นเส้น" [sin^5 $lɔn^6$] → [sen^5 lon^6]

การแปรเสียงสระกลาง กลาง ไม่ห่อริมฝีปาก กับ เสียงสระกลาง ต่ำ ไม่ห่อริมฝีปาก ได้แก่ [ə] → [a:]

"สว่าง สุกใส" [$hə:^2$ $həm^3$] → [$hə:^2$ $ha:m^3$]

1.1.1.3 การแปรเสียงสระเดี่ยวซึ่งแตกต่างที่ส่วนของลิ้น

การแปรเสียงสระหน้า ระดับต่ำ ไม่ห่อริมฝีปาก กับ เสียงสระกลาง ระดับต่ำ ไม่ห่อริมฝีปาก ได้แก่ [E] → [a]

"พุทรา" [ma^1 $tɛn^2$] → [ma^1 tan^2]

"เบียดเสียด" [$naŋ^4$ $jɛt^4$ kan^1] → [$naŋ^4$ $jɛt^4$ kan^1]

1.1.1.4 การแปรเสียงสระเดี่ยวซึ่งแตกต่างที่ระดับของลิ้นและส่วนของลิ้น

การแปรเสียงสระกลาง ระดับต่ำ ไม่ห่อริมฝีปาก กับ เสียงสระหน้า ระดับสูง ไม่ห่อริมฝีปาก ได้แก่ [ɛ] → [i]

"มันแกว" [man^{2}ʔa^{1} lu:^{2}] → [man^{2} ʔi^{1} lu:^{2}]

จากผลการศึกษาสรุปการแปรด้านเสียงสระเดี่ยวพบว่า มีการแปรเสียงสระเดี่ยวทั้งหมด 15 หน่วยเสียง จาก 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระที่มีการแปรมากที่สุด คือ /ɛ:/ /ə/ /a/ /ɯ/ /ɔ/ ซึ่งเสียงสระทั้ง 5 หน่วยเสียงนี้มีการแปรเป็นเสียงสระอื่นมากที่สุดได้ถึง 5 หน่วยเสียง และพบลักษณะการแปรเสียงสระในคำที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกันมากกว่าการแปรเสียงสระลักษณะอื่น

1.1.2 การแปรเสียงสระเดี่ยวเป็นสระประสมซึ่งสระประสมนั้นจะไม่มีใช้ในภาษายอง แต่ในปัจจุบันมีนำระบบเสียงของภาษาไทยล้านนาและภาษากรุงเทพฯซึ่งมีสระประสมมาใช้ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

[ɛ:] → [i:a]

"เบียดเสียดกัน" [jɛ:t^{4} kan^{1}] → [ji:at^{4} kan^{1}]

[o] → [u:a]

"ล้าง (มือ, เท้า)" [soj^{4}] → [su:aj^{4}]

[o:] → [u:a]

"ทวด" [tho:t^{4}] → [thu:at^{4}]

1.2 การแปรสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะ (Consonant variation)

การแปรเสียงพยัญชนะ มีลักษณะที่แตกต่างกันเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 การแปรสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้น

1.2.1.1 การแปรสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นที่มีฐานกรณ์เดียวกัน แต่ลักษณะการทำงานของเส้นเสียง และประเภทของเสียงอาจเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ได้ ได้แก่

[p] → [b] เป็นการแปรเสียงพยัญชนะกัก ระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ไม่ก้อง ไม่มีลม กับ เสียงพยัญชนะกัก ระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ก้อง ไม่มีลม ได้แก่

"ดอกรัก" [pa:n^3 thə:n^3] → [ba:n^3 thə:n^3]

1.2.1.2 การแปรเสียงของพยัญชนะต้นที่มีฐานกรณ์ใกล้เคียงกัน แต่ลักษณะการทำงานของเส้นเสียง และประเภทของเสียงอาจเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ได้ ได้แก่

[s] → [ch] เป็นการแปรเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดที่ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง กับ เสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก เกิดที่เพดานแข็ง ไม่ก้อง มีลม ได้แก่

"แม่ชี" [mɛ:^{4} si:^{2}] → [mɛ:^{4} chi:^{2}]

1.2.2 การแปรสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะท้าย คือ การที่ผู้บอกภาษายองออกเสียงพยัญชนะท้าย โดยแปรจากเสียงหนึ่งเป็นอีกเสียงหนึ่ง ซึ่งการแปรเสียงพยัญชนะท้ายนี้จะต้องเป็นพยัญชนะที่มีเสียงเป็นประเภทเดียวกัน มีฐานกรณ์เดียวกันหรือฐานกรณ์ห่างกันก็ได้ ทั้งสามระดับอายุจะออกเสียงพยัญชนะท้ายในลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่

[ŋ] → [n] การแปรเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ก้อง กับ เสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง ได้แก่

"ซ่อน" [lak^4 sə:ŋ^2] → [lak^4 sə:n^2]

[m] → [p] การแปรเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ก้อง กับ เสียงพยัญชนะกักระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ไม่ก้อง ไม่มีลม ได้แก่

"ขาอ่อน" [təm^2 xa:^{1}] → [təp^3 xa:^{1}]

การแปรเสียงพยัญชนะทั้งหมด 18 หน่วยเสียง จาก 21 หน่วยเสียง พบว่าการแปรที่เกิดจากพยัญชนะต้นที่มีฐานกรณ์ใกล้เคียงกันมีการแปรมากที่สุด และหน่วยเสียง / ŋ / เป็นหน่วยเสียงที่มีการแปรมากที่สุดได้ถึง 6 หน่วยเสียง ได้แก่ / k / / n / / l / / m / / w / และ / h /

1.3 การแปรสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ (Tone variation) ลักษณะการแปรของเสียงวรรณยุกต์ที่ผู้วิจัยพบมีลักษณะที่แปรอิสระ (free variation) จะเกิดในบางหน่วยคำเท่านั้น เช่น เกิดจากพยัญชนะที่นำหน้าหรือตามหลัง เช่น เสียงนาสิกและเสียงโฆษะที่ไม่ใช่เสียงกักอื่นๆ โดยเฉพาะในตำแหน่งท้ายพยางค์จะมีอิทธิพลต่อระดับเสียงด้วย ตัวอย่าง

"ท้ายทอย" [ŋɔ:n^4] → [ŋɔn^6]

เสียงวรรณยุกต์ 4 คือเสียงวรรณยุกต์กลางค่อนข้างต่ำ-ระดับ ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 1 แล้วระดับเสียงจะคงที่ไปจนจบพยางค์ เปลี่ยนเป็นเสียงวรรณยุกต์ 6 คือ เสียงวรรณยุกต์สูง-ตกถึงต่ำ-เสียงกักที่เส้นเสียง ระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์อยู่ที่ระดับ 5 แล้วระดับเสียงเลื่อนต่ำลงจนถึงระดับ 1 และจบลงด้วยเสียงกักที่เส้นเสียง

1.4 การแปรเนื่องมาจากการลดเสียงหรือเพิ่มเสียง (Loss or addition of phoneme) รูปแปรของศัพท์แปรเดียวกันอาจแตกต่างกันในเรื่องของการลดเสียงหรือการสูญเสียง หรือการเพิ่มเสียงในคำหรือหน่วยคำเพื่อเพิ่มความสะดวกในการออกเสียงซึ่งการลดเสียงหรือการเพิ่มเสียงนี้ไม่ได้ทำให้มีความหมายเพิ่มหรือลดลงไปแต่อย่างใด เช่น

"กระถิน" [phak^{1} la^{4} bok^{1}] → [phak^{1} la^{4} boʔ^{1}]

1.5 การแปรเนื่องมาจากการสับเสียง (Metathesis) คือ การสับที่ของหน่วยเสียงกับเสียงที่ตามมาหรือการที่เสียง 2 เสียงมีการสลับตำแหน่งกัน เช่น

"ดอกบานไม่รู้โรย" [dɔ:k^{3} tɔm^{5} lɔm^{5}] → [dɔ:k^{3} ta^{1} lɔm^{6} tɔm^{5}] มีการเปลี่ยนแปลงโดยสลับตำแหน่งเสียง /t/ → /l/ และเพิ่มหน่วยเสียง /ta/ เพื่อให้เกิดความสมดุลในการออกเสียง

1.6 การแปรเนื่องจากการกลมกลืนเสียง (Assimilation) คือ การที่เสียงเปลี่ยนแปลงไปด้วยอิทธิพลของเสียงข้างเคียงที่อยู่หน้าหรือหลังในคำหนึ่งให้มีลักษณะทางเสียงหรือสัทลักษณ์ให้กลมกลืนกัน โดยเกิดในคำคำเดียว หรือปรากฏที่ช่วงต่อระหว่างพยางค์ก็ได้ เช่น

"เสื้อแขนสั้น" [sə:^{5} xɛ:n^{1} san^{5}] → [sə:^{5} xɛ:n^{1} sɛ:n^{5}]

"คางคก" [kop^{1} xa^{1} lu:^{4} tu:^{3}] → [kop^{1} ka^{1} lu:^{4} tu:^{3}]

"คลุม" [ka^{1} lum^{2}] → [kum^{2}]

1.7 การแปรเนื่องมาจากการผลักเสียง (Dissimilation) คือ การที่คำๆ หนึ่ง มีเสียงเหมือนกันหรือคล้ายกัน 2 เสียง เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นแล้วเสียงสองเสียงนี้จะต่างกัน

เช่น "โง่เง่า" [**ŋa:w^{2}** baj^{5} **ŋa:w^{4} ŋa:w^{4}**]

"ป่วนท้อง" [**ʔəŋ^{3}** jəŋ^{3} **ʔə:ŋ^{2}** jə:ŋ^{2}]

"เรี่ยราด" [he:^{5} bəʔ^{1} **bə:^{1} bə:^{2} bə:^{2}**]

1.8 การแปรเนื่องมาจากการละพยางค์ (Deletion) คือ การทำให้คำที่มีหลายพยางค์ในภาษายองมีจำนวนพยางค์น้อยลง เป็นลักษณะการพยายามพูดให้สั้นลงเพื่อจะสื่อสารกับคนอื่นได้รวดเร็ว โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เช่น

"อิฐ" [ba^{1} din^{2} ki:^{3}] → [din^{2} ki:^{3}]

1.9 การแปรเนื่องมาจากการเพิ่มพยางค์ (Addition) คือ การทำให้จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้น อาจจะเป็นการเพิ่มพยางค์หน้า หรือพยางค์กลาง ซึ่งพยางค์ที่เพิ่มนั้นไม่ได้เพิ่มขึ้นมาเพื่อบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง ประโยชน์ หรือทำให้ความหมายเปลี่ยนไปแต่อย่างใด ได้แก่

"เรอ" [ʔəʔ^{5}] → [sa^{1} ʔəʔ^{5}]

1.10 การแปรเนื่องมาจากการสลับตำแหน่งคำ (Change of position of word) เป็นการสลับตำแหน่งของคำโดยไม่ได้ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด ได้แก่

"โอ่ง" [nam^{6} mɔ:^{4}] → [nam^{6} mɔ:^{4}]

"เสื้อคอกระเช้า" [sə:^{5} hɔ:j^{5} ba:^{3} lo:ŋ^{1}] → [sə:^{5} ba:^{3} hɔ:j^{5}]

2. การแปรด้านศัพท์ (Lexical variation) การใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันของผู้บอกภาษายองแต่ละระดับอายุ มีการเปลี่ยนแปลงศัพท์โดยการนำคำศัพท์ใหม่มาใช้แทนคำดั้งเดิมในภาษายอง คำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะดังนี้

2.1 การยืมคำศัพท์ภาษากรุงเทพฯ และภาษาถิ่นอื่นมาใช้ แล้วเปลี่ยนเสียงไปตามระบบเสียงภาษายอง เช่น หน่วยอรรถ "เร่งรีบ" ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 จะใช้ศัพท์คือ [fa:w^{6} faŋ^{6}] ซึ่งเกิดจากการนำศัพท์เดิมภาษายองคือ [fa:w^{6}] และภาษาถิ่นเหนือคือ [faŋ^{6}] มาประสมให้เกิดคำศัพท์เพิ่มขึ้น หรือเป็นคำสร้างใหม่ เช่น หน่วยอรรถา "ย่า" จะมีศัพท์แปร [mɛ:^{6} pa:^{5}] เป็นศัพท์ใหม่ในภาษายองซึ่งประสมจาก [mɛ:^{6}] และ [pa:^{5}] ใช้ในความหมาย "ย่า" ในระดับอายุที่ 2

2.2 คำสร้างใหม่โดยคำที่สร้างอาจมาจากภาษายอง หรือภาษาถิ่นอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะต้องการสื่อสารด้วยคำที่เข้าใจง่ายและสะดวก จึงสร้างคำศัพท์ใหม่ดังกล่าวขึ้นมาใช้ เช่น "กระต่ายขูดมะพร้าว" จะใช้คำศัพท์ใหม่แทนว่า [ti:^{5} xu:t^{3} ma^{1} pa:w^{5}] หรือ [ka^{1} la:^{2} xu:t^{3} ma^{1} pa:w^{5}] แทนคำศัพท์ดั้งเดิม

2.3 คำศัพท์ที่มีแนวโน้มจะเลิกใช้ คือ คำศัพท์จำนวนหนึ่งที่มีแนวโน้มว่าจะสูญไปจากภาษายองเพราะผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 2 และ3 เลิกใช้คำศัพท์นั้นในชีวิตประจำวัน พบคำศัพท์ที่มีแนวโน้มจะเลิกใช้ทั้งหมด จำนวน 286 หน่วยอรรถ ตัวอย่าง หน่วยอรรถ "มะเขือพวง" จะมีศัพท์ที่ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 คือ [ba^{1} kwɛŋ^{2} ku^{1} la:^{2}] แต่ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 และ 3 เลิกใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว

2.4 การสูญศัพท์ (loss of lexical) คือ คำศัพท์จำนวนหนึ่งที่สูญไปจากภาษายอง เพราะผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 2 และ 3 เลิกใช้คำศัพท์นั้นในชีวิตประจำวัน เช่น หน่วยอรรถว่า “ผักกูด” ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ไม่รู้จักชื่อผักชนิดนี้ แต่จะใช้คำว่า [phak^{1}] แทนในการเรียกชื่อผักกูด

3. การแปรด้านความหมาย (Semantic variation) ผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 3 จะบอกความหมายของคำบางคำต่างกับระดับอายุที่ 1 และ 2 โดยเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ที่เคยใช้มาแต่เดิม เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษากรุงเทพฯ จึงมีการนำความหมายที่คล้ายคลึงกันมาแทนความหมายของคำดั้งเดิม โดยจะให้ความหมายในลักษณะแคบเข้ามากกว่าความหมายกว้างออก ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ

3.1 ความหมายกว้างออก (Widening meaning) หมายถึง คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายเฉพาะเจาะจงต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายกว้างกว่าเดิม เช่น

[na:^{6}] ความหมายเดิม หมายถึง น้องของแม่เท่านั้น แต่ปัจจุบันระดับอายุที่ 3 ใช้มีความหมายรวมถึงน้องของพ่อและน้องของแม่ด้วย

3.2 ความหมายแคบเข้า (Narrowing meaning) หมายถึง คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายกว้างต่อมามีความหมายเฉพาะเจาะจงขึ้น เช่น [ʔɔk^{3} ʔɔ:^{2}] ความหมายเดิม หมายถึง ส่วนที่อยู่ภายในกะโหลกศีรษะ เป็นที่รวมประสาทของคนและสัตว์ แต่ในระดับอายุที่ 3 บางคน คำศัพท์ [ʔɔk^{3} ʔɔ:^{2}] หมายถึง สมองของหมู ส่วนสมองของคนจะใช้คำศัพท์ว่า [sa^{3} mɔ:ŋ^{1}]

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ของคนยองสามระดับอายุ ทำให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

ในด้านระบบเสียงของภาษายองของวิสุทธิระ เนียมนาค (2528) มีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 21 หน่วยเสียง เสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง แต่ในปัจจุบันพบเสียงพยัญชนะเดี่ยว [ch] และเสียงสระประสม เสียง [i:a] และ [u:a] เพิ่มเข้ามาในผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 และ 3 บางคน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้พูดใช้ภาษายองแตกต่างกันในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนเกิดจากปัจจัยหลายอย่างการเปลี่ยนแปลงนั้น นอกจากวัย การศึกษาของผู้บอกภาษายองแล้ว สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ผู้วิจัยพบ คือ ถิ่นที่อยู่ของผู้บอกภาษาได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นที่ใกล้เคียงอย่างภาษาล้านนาเข้ามาปะปนในภาษายอง

ผู้วิจัยคาดว่าในอนาคตเมื่อผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 2 ไม่ถ่ายทอดคำศัพท์ดั้งเดิมไปสู่ระดับอายุที่ 3 การใช้คำศัพท์ภาษากรุงเทพฯ แทนคำดั้งเดิมจะมีการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้ลูกหลานชาวยองไม่รู้จักคำศัพท์ดั้งเดิมทำให้คำศัพท์ดั้งเดิมสูญหายไปในที่สุด จะเหลือเพียงคำศัพท์กรุงเทพฯ ที่เป็นสำเนียงยองเท่านั้น

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการที่ศัพท์แปรใดจะมีแนวโน้มจะเลิกใช้เร็วหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 2 เป็นสำคัญ เนื่องจากผู้บอกยองภาษาระดับอายุที่ 2 เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับชาวยองระดับอายุอื่นๆ เมื่อผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 1 ใช้คำดั้งเดิมเพื่อสื่อสารกับผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 2 คำดั้งเดิมยังคงมีแนวโน้มที่จะเลิกใช้ในระดับต่ำ แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้บอกภาษายองระดับอายุที่ 2 ไม่ถ่ายทอดคำศัพท์ดั้งเดิมเหล่านั้นไปยังระดับอายุที่ 3 คำศัพท์ดั้งเดิมก็จะมีแนวโน้มที่จะเลิกใช้ในระดับสูงจนทำให้คำศัพท์ดั้งเดิมหายไปจากภาษายองได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอเสนอแนะเรื่องที่ควรศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ภาษายองของบุคคลสามระดับอายุ ในอำเภอเมือง อำเภอบ้านโฮ่งที่มีคนยองอาศัยอยู่เพื่อเห็นการใช้ภาษาโดยรวมของคนยองในจังหวัดลำพูนหรือในอำเภอและจังหวัดอื่นๆ ที่มีคนยองอาศัยอยู่ เพื่อศึกษาลักษณะของภาษาแล้วเปรียบเทียบกับภาษายองที่อำเภอป่าซางว่าภาษาไทยองแต่ละถิ่นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันในลักษณะใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เรื่องเสียงวรรณยุกต์ภาษายองในอำเภอป่าซางกับในเมืองยอง ประเทศสหภาพพม่าเพื่อศึกษาสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ หรือเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ในอำเภอป่าซางกับในเมืองยอง ประเทศสหภาพพม่าว่าภาษายองแต่ละถิ่นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันในลักษณะใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

ปราณี กุลละวณิชย์; และคณะ. (2532). **ภาษาทัศนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญจันทร์ พันธ์ฤกษ์. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับชาติพันธุ์ในจังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์. (2521). **ระบบเสียงภาษายอง.** นครปฐม: โครงการศูนย์ศึกษาวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิสุทธิระ เนียมนาค. (2528). **ระบบเสียงภาษายองซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน: การศึกษาแบบเปรียบเทียบร่วมสมัย.** วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

แสวง มาลาแซม. (2540). **คนยองย้ายแผ่นดิน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2543). **พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง.

อัมพวรรณ บุญเกิด. (2548. 15 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย จรรยาลักษณ์ คันธะวงศ์ ที่สำนักงานจังหวัดลำพูน.